



صبر در برابر نامالایمات زندگی

خطبه‌های پیشنهادی

تدوین و نشر:

بنیاد مجازی آبادگران مساجد

www.aabadgaran.ir



صبر در برابر ناملايمات زندگي و آزمون‌هاي الهي

❖ مقدمه

يکي از مواردی که خداوند در قرآن به آن اشاره کرده و تأکید بر آن دارد موضوع صبر در برابر ناملايمات زندگي و آزمون‌هاي الهي است. تکرار موضوع صبر بیش از ۱۰۰ بار در قرآن نشانه‌ی اهميت آن است. صبر از سجايای اخلاقی است که بدون تمسک به آن در هيچ کاری توفیقي حاصل نمی‌شود. از این رو قرآن صبر را از مهم‌ترین امور زندگي دانسته و فرموده: «و هر کس شکيایی و عفو کند این از کارهاي پر ارزش است» (شوری: ۴۳). در این خطبه در نظر داریم در مورد صبر به استناد آیات قرآن و احاديث نبوی پردازيم.

❖ بحث

صبر به معنای ترک برخی از کارهاست. در صبر قرار نیست، کاری انجام دهيم بلکه قرار است کارهايی را انجام ندهيم. در قرآن به صبر جميل اشاره شده‌است. منظور صبوری است که در آن پيمانه‌ی صبر انسان لبريز نشود. (صبر زيبا) صبوری است که توأم با ناسپاسی خداوند نباشد. «فالصبر صبراً جميلاً» (معارج: ۵).

انواع صبر

- **صبر بر ترک:** منظور صبر کردن هنگام ترک عملی است که طبع آدمی به انجام آن مایل و مشتاق است. اما عقل و شرع انجام آن را ناپسند می‌دانند.
- **صبر بر مصيبت:** تسلط بر نفس است از بی‌تابی کردن و ناله و زاری هنگام از دست دادن عزیزی، ضرر مالی. خداوند می‌فرماید: «بی‌شک همه‌ی شما را با اموری از قبیل: ترس، گرسنگی، نقصان مال و گرفتن جان و کمبود محصول آزمایش می‌کنيم. پس به صبر کنندگان مژده‌ی بهشت بده» (بقره: ۱۵۵)
- **صبر بر گناه:** انسان گاهی مایل است رفتاری را انجام دهد که از نظر اخلاقی ناپسند و گناه است. مقاومت در برابر انجام ندادن گناه صبر است و انسان را از آلودگی محفوظ می‌کند.
- **صبر بر خواهش‌هاي نفسانی حلال:** این نوع صبر به اموری که انجام دادن آن‌ها حلال و مباح است تعلق می‌گیرد. گاهی انجام ندادن بعضی کارهاي حلال پسندیده‌تر از انجام دادن آن است. امام غزالی (رح) در احیاء

العلوم می‌نویسد: «صبر بر نعمت‌ها دشوارتر از صبر است بر فقر و نداری است، چرا که در فقر و نداری انسان در حالت اجبار صبر می‌کند. اما در صبر در مقابل نعمت‌ها انسان توانایی انجام عمل را دارد. اما صبر می‌کند».

- **صبر در عمل:** نوع دوم صبر، صبر در انجام عمل است. منظور نگهداری نفس و مقاومت بر انجام عملی است که انجامش برای نفس انسان سخت و طبع آدمی از آن گریزان است. در قرآن کریم می‌خوانیم: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید از صبر و نماز کمک بگیرید، که خدا با صابران است» (بقره: ۵۳). منظور روزه است. همچنین آمده: «پس او را عبادت کن و در مسیر عبادت او شکبیا باش» (مریم: ۶۵)
- **صبر ترقیبی:** گاهی انسان در برابر گناه، مصیبت و ... هم‌زمان صبر می‌کند.

صبر در آیات قرآن

- «این‌ها را دو بار پاداش دهند زیرا صبر کردند و بدی را با نیکی دفع نمودند و از آنچه به آنان روزی دادیم انفاق می‌کنند» (قصص: ۵۴)
- «فرزندم نماز را به پا دار و امر به معروف و نهی از منکر کن و بر آنچه سختی به تو می‌رسد صبور باش، همانا این از امور واجب و مهم است» (لقمان: ۱۷)
- «ای کسانی که ایمان آورده‌اید صبر کنید و همدیگر را به صبر دعوت نمایید» (آل عمران: ۲۰۰)
- «پروردگارا بر دل‌های ما شکیبایی فرو ریز و گام‌های ما را استوار و ما را بر گروه کافران پیروز فرما» (بقره: ۲۵۰)
- «پروردگارا بر ما شکیبایی فرو ریز و ما را مسلمان بمیران» (اعراف: ۱۲۶)

صبر در احادیث نبوی

- «خداوند عزوجل می‌فرماید هر گاه بنده‌ای را به فقدان دو عزیز ابتلا کنم و صبر کند، در عوض آن به وی بهشت را می‌دهم» (بخاری، ج ۲، ص ۱۰۰)
- «خداوند می‌فرماید هر گاه محبوب بنده‌ی مؤمنم از اهل دنیا را از او بگیرم و او فقط برای من صبر نماید، جزایی نزد من جز بهشت ندارد.» (بخاری، ج ۱۱، ص ۲۰۷)
- «کار مسلمان، انسان را به شگفتی و امید دارد، زیرا همه کارش برای او خیر است و این جز برای مسلمان ممکن نیست. اگر برای او فراخی و آسانی برسد شکر می‌کند و این برایش خیر است و اگر به او سختی برسد، صبر می‌کند و این هم برایش خیر است» (مسلم، ۲۹۹۹)

نمونه‌های قرآنی و مصادیق صبر

- صبر حضرت ایوب در برابر مشکلات و سختی‌های زندگی و اینکه همواره شکر گزار بود.
- صبر حضرت یوسف در برابر گناه و حفظ پاکدامنی و عفت.
- صبر حضرت یعقوب در فراغ یوسف.
- صبر حضرت اسماعیل در اطاعت فرمان خداوند و تسلیم در برابر آن.
- صبر پیامبر (ص) در صلح حدیبیه که منجر به پیروزی در فتح مکه شد.

آثار و نتایج صبر

- موفقیت و پیشرفت در امور زندگی
- صبر کردن نشانه واقعیت ایمان شخص است
- صبر باعث نجات و رستگاری انسان می‌شود.
- صبر باعث کمک به انسان در برزخ می‌شود.
- صبر کردن منجر به دریافت امر در آخرت می‌شود.

❖ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

ردیف	جمع‌بندی بحث
۱	صبر به معنای ترک برخی کارهاست. صبر جمیل صبری است که توأم با ناسپاسی خداوند نباشد و کاسه صبر انسان را لبریز نکند.
۲	صبر از سجایای اخلاقی است و بدون تمسک به آن در هیچ کاری توفیق حاصل نمی‌شود.
۳	انواع صبر شامل: صبر بر ترک (صبر بر مصیبت، صبر بر معصیت)، صبر بر خواهش‌های نفسانی حلال، صبر در عمل و صبر ترکیبی است.
۴	از آثار و نتایج صبر، پاداش اخروی و بهشت و نجات و رستگاری انسان است.